

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

Barno Amirullayeva¹

Rahima Sanayeva²

Samarqand viloyati xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish
hududiy markazi o'qituvchilari

HOZIRGI ZAMON O'QITUVCHISI VA UNGA QO'YILADIGAN TALABLAR

Annotatsiya. Ushbu maqolada hozirgi zamon o'qituvchisi qanday bo'lishi, undagi fazilatlar, bugungi kun talabiga javob berishi uchun o'z kasbini sevmogi, o'z ustida tinimsiz ishlashi kerakligi haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar. Hozirgi zamon o'qituvchisi, ishbilarmon, qobiliyatli, ma'suliyatli, erkin ijodkor.

Аннотация. В этой статье представлена информация о том, как должен выглядеть современный учитель, его качествах, любви к своей профессии и необходимости неустанно работать, чтобы соответствовать требованиям сегодняшнего дня.

Ключевые слова. Он современный учитель, деловой, талантливый, ответственный и свободный духом.

Ma'lumki, hamma kasblarni ham avvalo ustoz-muallim o'rgatadi. Dastlabki saboqni ham o'qituvchi beradi. Dastlabki ona-Vatan so'zlarining ma'nosini, mohiyatini ham o'qituvchi o'rgatadi. Shuning uchun ham barcha kasblar ichida o'qituvchilik-muallimlik kasbi o'ta sharafli va mas'uliyatli hisoblanadi. Mana shu o'rinda tabiiy ravishda savol tug'iladi. Xo'sh, o'qituvchi kim? U qanday sifatlarga ega bo'lmog'i lozim? Xususan, bugungi kun o'qituvchisi qanday malakalar bilan qurollantirilmog'i darkor? va boshqalar.

O'qituvchi jamiyatning yosh avlod ta'lim-tarbiyasiga qo'yilgan ijtimoiy buyurtmasining asosiy ishtirokchisidir. Darhaqiqat, o'qituvchilik kasbida chuqur bilimdonlik, zukkolik o'z kasb mahoratini muntazam shakllantirib borishga ishtiyoq bo'lmas ekan, u yaxshi ustoz-o'qituvchi bo'la olmaydi. Zero, davlatimizning istiqboli, Prezidentimiz tomonidan olg'a surilayotgan barcha islohotlarning ijobiy yechimi va ana shu ko'p mingyillik ziyokorlik ishining samarasi bo'ldi. Shuning uchun ham bugungi mustaqillik sharoitida o'qituvchilik kasbiga bo'lgan e'tibor va ehtiyoj har qachongiga nisbatan ortib bormoqda. Shuning bilan birga o'qituvchi oldiga qo'yiladigan talablar ham o'zgacha bo'lmoqda. Chunki bugun O'zbekiston mustaqil davlat sifatida jahonga yuz tutar ekan, bu borada pedagog o'qituvchilarning o'z o'rnini, o'ziga xos mohiyati borligini unutmaslik lozim.

“Kadrlar tayyorlash milliy dasturi”da ko'tarilgan barcha tadbiru amallar respublikamizning aqliy salohiyatini oshirishga qaratilgan ekan, bu eng avvalo, o'qituvchi kasbiga bo'lgan munosabatni tub jihatdan o'zgartirishni, uning ma'naviy - axloqiy va aqliy kamolotini oshirish lozimligini taqozo etadi.

Demak, bu fikrlarni ilmiy-nazariy tahlil qilish, shunday xulosalarga olib keladi:

Birinchidan - o'qituvchi o'z kasbini sevmog'i, pedagogik faoliyatga qobiliyati bor, ijodkor, ishbilarmon, bolajon bo'lmog'i;

Ikkinchidan – milliy va umuminsoniy qadriyatlarni yaxshi anglaydigan va mukammal egallagan, diniy va dunyoviy bilimlardan ogoh, ma'naviy-axloqiy barkamol inson sifatida obro' e'tiborga ega bo'lmog'i;

To'rtinchidan - o'qituvchi vatanparvarlik g'oyasi bilan sug'orilgan bo'lmog'i va o'z tarbiyachilarini ham ana shu yo'lda fidokorlikka undamog'i;

Beshinchidan – pedagoglik kasbiga doir bilimlarni, ya'ni psixologik, pedagogik mahoratni, ilmiy-nazariy va amaliy bilimlarni puxta egallagan bo'lishi;

Oltinchidan – bolalarni sevish, ular ruhiyatini yaxshi bilishi, shuningdek, ularning yoshi va individual xususiyatini hisobga olgan holda, ular bilan muomalaga kirisha olishi;

Yettinchidan - o'qituvchi erkin va ijodiy fikrlay olishi, talabchan, adolatli bo'lmog'i;

Sakkizinchidan - o'qituvchi odobli, iboli va hayo sohibi bo'lish bilan birga, o'z tarbiyachilarini ham ana shunday sifatlar bilan qurollantirishga harakat qilmog'i;

To'qqizinchidan - o'z so'ziga va qilayotgan ishiga bolalarni ishontira oladigan, obro'e'tiborli shaxs bo'lmog'i;

O'ninchidan - o'qituvchi o'tkir suxandon, mantiqiy fikrlovchi, o'qituvchilarga berilishi lozim bo'lgan ma'lumotni izchil va ketma-ketlik prinsipi asosida yetkazishi;

O'n birinchidan - o'qituvchi madaniyatli, estetik didli bo'lishi bilan o'zining tarbiyalanuvchilari uchun ibrat bo'lib qolmog'i lozim;

O'n ikkinchidan - o'qituvchi zamon bilan hamnafas tarzda barcha sohada bo'layotgan yangiliklardan boxabar va axborot texnologiyalaridan samarali foydalana olishi kerak.

Agar o'qituvchi ana shunday sifatlni o'zida mujassam qila olsa, Kadrlar tayyorlash milliy modelida qayd etilgan qo'yilgan talablarga to'liq javob bera oladi deyish mumkin.

O'qituvchilik kasbini egallash uchun, albatta, tabiiy qobiliyatlar bilan birga, jismoniy, ruhiy hislatlar ham shakllangan bo'lmog'i darkor. Aks holda o'qituvchilik kasbini tanlagan bunday shaxslardan na jamiyatga, na o'zgalarga hech qanday manfaat bo'lmasligi turgan gap.

Pedagogik faoliyatning mazmuni asosan yosh avlodni hayotga, mehnatga tayyorlash uchun xalq oldida, davlat oldida javob beradigan, bolalarga tarbiya berish uchun layoqatli, talab doirasida barcha aqliy va axloqiy salohiyatga ega bo'lgan, maxsus tayyorgarlikdan o'tgan shaxslarning alohida faoliyatiga aytiladi. Aniqroq qilib aytganda, o'qituvchilarning mehnat faoliyati komil insonni tarbiyalashga qaratilgan murakkab va ziddiyatli va uzoq davom etadigan jarayondir.

O'qituvchilik kasbini egallagan har bir inson, avvalo, o'qituvchi shaxsiga xos xususiyatlarni o'zida mujassam etishi; shuningdek, o'qituvchining ruhiy-pedagogik tayyorgarligiga qo'yiladigan talablarni atroflicha o'zlashtirgan bo'lishi; tanlangan ixtisos yuzasidan kerakli doirada pedagogik mahorat, texnika, takt, ziyraklik, kuzatuvchanlik, bilimlarni bolalarga yetkaza olish qobiliyatiga ega bo'lmog'i juda muhim.

O'qituvchi go'zallik sohibidir. U olijanob sharafli kasb egalari haqida ne-ne aziz odamlar qo'llariga qalam olib jo'shqin hislarini, eng yaxshi ezgu tilaklarini oq qog'ozlar betiga bitmagan deysiz. Hayot abadiy. Ammo, yosh avlod bilan barhayot. Avlod bor ekan, unga ta'lim va tarbiya beradigan mehri daryo o'qituvchilar ham abadiy barhayot yashayveradi. Hayotning bu sharafli kasb egalari ga bo'lgan ehtiyoji ham abadiydir.

O'qituvchi bamisoli bog'bon. U yoshlik gulshanining bog'boni. Maktab, o'quv yurti- o'quv gulshani, yosh avalod uning bebaho nihollari, ustoz -o'qituvchilar esa bu bog'ning oqil, mirishkor, mehribon bog'bonlaridir. U o'z bog'idagi mevalarning rango-

rang va sogʻlom boʻlishi uchun kurashadi. Har bir shogirdini baxtiyor koʻrishni orzu qiladi.
Daraxtni shirin meva, oʻqituvchini esa oqil, barkamol shaxs bezaydi.